

Wiens gedeelde verantwoordelijkheid? Ouders na scheiding over verwachtingen van de overheid

Staat van het gezinsbeleid 2025



Kathleen Emmery

25 februari 2025

Wiens gedeelde verantwoordelijkheid? Ouders na scheiding over verwachtingen van de overheid

1. Project 'Het Gezinskabinet. Ouders aan het woord'
2. Vlaamse beleidsnota's en federaal regeerakkoord
3. Literatuur en praktijkonderzoek



“Omtrent (complexe) scheidingen werken we samen met diverse organisaties, ouders en betrokken professionals en zetten we in op het normaliseren van scheiding als een proces van verandering.”

Normaliseren? Ja, maar niet te licht overgaan...



“Als alleenstaande papa van twee kinderen wil ik graag iets kwijt over mijn ervaring met scheiden. Ik heb de indruk dat vandaag scheiden vaak gezien wordt als iets dat eenvoudig is en gemakkelijk verloopt. Tenzij het een vchtscheiding is. Scheiden blijft een emotioneel gebeuren. Het vraagt heel veel energie. Die heb je vaak niet meer.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Normaliseren gaat breder dan het welzijnsbeleid



“Wij doen co-ouderschap (50/50) in twee landen. Omwille van het feit dat de kinderen maar op één plaats kunnen worden gedomicilieerd en dus ten laste zijn, gaan alle tegemoetkomingen, voordelen, etc. naar de moeder. Voor mij lijkt het wel of ik geen kinderen heb voor de staat.”



Getuigenis in: Emmery, 2025



“We implementeren preventieve strategieën die gericht zijn op het voorkomen van escalatie van scheidingsconflicten en die ouders en kinderen in de eerste fase van de scheiding ondersteunen, onder meer door een toegankelijk aanbod aan multidisciplinaire bemiddeling.”

Ondersteuning op vlak van woning, werk en inkomen is cruciaal voor gezinnen na scheiding



“Zonder goede woning kan je niet de mama zijn die je wilt. Ik vond een woonst, maar helaas bleek deze helemaal anders dan ik verwachtte. Er was een groot vocht- en muizenprobleem. Met mijn (pro deo) advocaat werd er een compromis gesloten met de huisbaas. Ik had enkele maanden om een nieuwe woonst te vinden. Bij de verhuurders voel ik veel vooroordelen (alleenstaande mama, ziekte-uitkering). Ik heb epilepsie en stress is een trigger voor aanvallen. Ik heb de laatste tijd al enkele aanvallen gekregen. Dit leidt tot gevaarlijke situaties voor mijn kind.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Ondersteuning op vlak van woning, werk en inkomen is cruciaal voor gezinnen na scheiding



“Ik wou dat ik soms gewoon een vrije dag kon nemen, om te kunnen bijtanken. Mijn vakantiedagen zet ik integraal in voor schoolvakanties en verder moet ik vooral mijn ouders aanspreken terwijl ik dat liever niet doe gezien hun leeftijd. Mijn ouders zijn rond de 80 en verwachten meer en meer van me. Ik werk fulltime om mijn leningen te kunnen betalen. Mijn dochter is 95% van de tijd bij mij. Het is telkens rushen om op tijd van school op het werk te geraken. De school verwacht zaken, mijn werk verwacht vanalles, soms het gevoel om 20 ballen in de lucht te moeten houden en dan nog niet goed kunnen doen.”



Getuigenis in: Emmerly, 2025

Ouders onder druk in de eerste periode na scheiding



“Naast het emotioneel verwerken, de huishoudelijke taken en je verantwoordelijkheid als ouder moet je dringend zaken in orde brengen zoals contracten met nutsvoorzieningen, bankzaken... Maar de procedures zijn verschillend, soms complex. Je weet op voorhand niet wat je allemaal te wachten.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Ouders onder druk in de eerste periode na scheiding



“In het begin ben ik ingestort. Mijn kinderen hebben me zien wenen, horen vragen stellen. Fysiek was ik aanwezig: koken, wassen, tv kijken. Maar ik stond niet in mijn kracht. Nooit hebben familie, vrienden of de contextbegeleiding me duidelijk gezegd: ‘Sta er terug voor de kinderen. Sta in je kracht. Je kinderen lijden’. Ouders zouden bij een scheiding (verplicht?) moeten worden begeleid in de verwerking van het rouwproces en de opvang naar de kinderen toe. Ouders rouwen, maar vergeten misschien in hun eigen rouwproces hoe omgaan met de noden en moeilijkheden van kinderen.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Ouders onder druk in de eerste periode na scheiding, maar ook daarna



“Mijn ex is vertrokken naar zijn nieuwe vriendin. Ik viel met 3 kinderen terug op een inkomen van 1800€ + 450€ alimentatie. Ik deed alles voor mijn kinderen en heb mezelf hierdoor zelfs eten ontzegd. De kinderen zijn toegewezen aan mij in een verdeling 12/14. Ik heb in hun puberteit alleen ingestaan voor hun opvoeding, wat een serieuze uitdaging was. Niemand om mee te overleggen of mee af te stemmen als ik een beslissing moest nemen. Ik had iemand nodig die me even terug op de rails kon zetten. Even iets uit mijn handen kon nemen, zodat ik ook even rust kon nemen.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Gezinstransities na scheiding: vergeet de samengestelde gezinnen niet



“Sinds 2 jaar ik samen met een nieuwe partner. Een nieuw samengesteld gezin is moeilijker dan ik dacht. Hij heeft kinderen. We zitten niet op dezelfde lijn qua opvoeding, leefsituaties, financiën... Hij verwacht dat ik zijn kinderen helemaal gelijk behandel als mijn eigen kind, maar dat gaat niet. Tegelijkertijd betaalt hij veel alimentatie en wilt hij onze financiën bij elkaar voegen.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Preventie van escalatie van scheidingsconflicten: inspiratie in het model van 'gezinsvertegenwoordiger'? (Scheiden zonder schade; van Aar e.a., 2022)

- Begeleidt ouders en kinderen tijdens scheidingsproces
- Doel = de-escalatie en dejuridisering
- Geen nieuwe functie, een rol die een professional vervult
- Werkt vraaggericht
- Bewaart overzicht en zet waar nodig andere expertise in
- Biedt continuïteit

=> Gelijkenissen met omschrijving 'trajectondersteuner' in decreet geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, 2024

Preventie van escalatie van scheidingsconflicten: inspiratie in het model van 'gezinsvertegenwoordiger' (Scheiden zonder schade; van Aar e.a., 2022)?

(Beperkte) evaluatie toont beloftevolle resultaten:

- Psycho-educatie
- Verbeterde communicatie
- Belang van het kind
- Rust, gevoel er niet alleen voor te staan, brengt ordening
- Continuïteit
- Zo vroeg mogelijk in het proces

Federaal Regeerakkoord, 2025



“Ook zetten we verder in op de uitrol van een ouderschapsplan, waarin ouders die uiteengaan zoveel als mogelijk afspraken maken over de verdere opvoeding van hun kind”

Ouders staan in de periode na scheiding onder druk. Tegelijkertijd moeten ze een regeling uitwerken die de toekomst van hun kinderen bepaalt.



“Ouders moeten dit samen regelen op een moment dat alles uit elkaar valt, en er vaak al een hoop emotionele en financiële twistpunten zijn. Hoe sterk we ook allebei de beste oplossing zochten voor de kinderen en we beide de band met hen goed wilden (en willen) houden, het is moeilijk om zo'n beslissing te nemen voor je kinderen. Als het duidelijker was wat kinderen ook nodig hebben op zo'n moment, is het makkelijker om jezelf misschien wat meer opzij te zetten en volwassener keuzes te maken.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Advies Kinderrechtencommissariaat (2023): stimuleer het ouderschapsplan, zonder verplichting

Randvoorwaarden:

- Ouders moeten ondersteund worden door deskundigen
- Flexibel en aanpasbaar
- Maatwerk
- Kinderen worden betrokken
- Voor ex-gehuwden en ex-samenwoners

Evaluatie ouderschapsplan NL (ter Voert & Geurts, 2013)

Drie groepen ouders na scheiding:

1. Ouders die scheiding goed regelen => geen winst
2. Ouders die strijden en er niet samen uitkomen => kan de strijd nog aanwakkeren
3. Ouders waar het overleg moeizaam loopt => vroegtijdig bewust maken van noodzaak tot afstemming, nemen meer tijd

Beleidsnota WVG 2024-2029: “We geven op elke situatie van verontrusting en kindermishandeling een passende en kwaliteitsvolle reactie.”



Een hoogconflictueuze scheiding van ouders kan een grote impact hebben op het welzijn van kinderen en kan zelfs uitmonden in (psychologische) kindermishandeling. We responsabiliseren ouders over de gevolgen voor kinderen door hen opnieuw te laten focussen op hun kind.

Beleidsnota Justitie en Handhaving 2024-2029



Kinderen uit complexe scheidingen belanden geregeld in een verontrustende opvoedingssituatie. Experts stellen onomwonden dat dit een vorm van emotionele of psychische kindermishandeling is. (...) Ik wil alles in het werk stellen om onze maatschappelijke onderzoeken zo solide mogelijk te maken en om samenwerkingspistes te verkennen om sneller te kunnen schakelen, zodat de impact op kinderen uiterst beperkt blijft.

Conflict is inherent aan scheiding

- **Warm en koud conflict**
- **Gezinsenquête, 2021 (Van Leeuwen e.a., 2023)**

Hoe vaak contact met de ex-partner die de andere ouder is? Zowel fysiek of telefonisch contact, als via chat:

- 36% minstens 1 keer per week
- 17% minstens 1 keer per maand
- 8% minder dan 1 keer per maand
- 39% zelden tot nooit contact

Conflict is inherent aan scheiding

- **Warm en koud conflict**
- **Gezinsenquête, 2021 (Van Leeuwen e.a., 2023)**

Ouders die wel contact hebben met de andere ouder:

- Gesprekken met de ex-partner over de opvoeding
 - 19%: eindigen vaak of altijd in ruzie
 - 30%: vaak of altijd gespannen of stressvol
- 36% ervaart nooit tot zelden steun door de ex-partner bij de opvoeding
- 25% ex-partner is nooit tot zelden inschikkelijk m.b.t. een kleine en tijdelijke wijziging in de verblijfsregeling

Hoogconflictueuze scheiding als een vorm van kindermishandeling

In ongeveer 20% van de scheidingen slagen ouders er niet in om het conflict beheersbaar te houden

Een vorm van kindermishandeling?

Focus naar de gevolgen voor kinderen

Culpabiliserend ten aanzien van ouders

Verontrustende situatie



“Ik ben een mama van 2 jongens. Toen mijn ex-partner vertelde dat hij niets meer voor me voelde, stortte mijn wereld in. Ik ging in ziekteverlof. Ik werd steeds geconfronteerd met nieuwe feiten: hij voelde iets voor iemand, werd verliefd, uit elkaar, mijn kinderen zagen die nieuwe partner heel vlug zonder dat ik hier op was voorbereid, ze gingen samenwonen in het huis naast mij. Hoe meer tranen er bij mij waren, hoe harder mijn ex-partner zich opstelde. Tijdens ons huwelijk hadden we nauwelijks ruzie. Na de breuk waren onze kinderen getuige van mijn verdriet, ruzies tussen mijn ex-partner en mezelf. Toen ik uiteindelijk weer opveerde, lichtpuntjes zag, weer zaken opnam, zei mijn ex-partner dat de kinderen niet meer naar mij wilden komen. Ik zag mijn oudste zoon om de 14 dagen een weekend en mijn jongste zoon iedere week 1,5 uur! Bemiddeling inschakelen lukte niet. Met de hulp van een advocaat ga ik naar de rechtbank in de hoop dat co-ouderschap terug kan worden opgestart.”



Getuigenis in: Emmery, 2025

Stemmen uit het werkveld



Vanessa Maes • 1e

Begeleiding van ouders bij ouderschap na scheiding (online en offline). Als ps...

10 mnd • Bewerkt •

Sinds kort kies ik bewust om niet meer te spreken van een "complexe scheiding" of "hoogconflicteuze scheiding". Nochtans deed ik dat tot een paar maanden geleden wel nog. Het stond zelfs zo beschreven in mijn boek(en).

Vanaf heden wil ik me engageren om die term niet meer gebruiken.

Meer nog, ik doe ook een warme oproep hetzelfde te doen.

Waarom? Omdat taal belangrijk is. Omdat focus belangrijk is.

De ouders waar ik dagelijks mee werk, lopen vast in hun ouderschap. Ouderschap dat ze moeten vormgeven in een ingewikkelde situatie, nadat ze gescheiden zijn van de andere ouder van hun kind. Op het scheiden als partners lopen ze ook soms vast. Maar meestal voor minder lange tijd. Soms is dat scheiden als partners al even achter de rug. Die breuk heeft geraakt en pijn gedaan. Getekend soms. Dat zindert na. En dat kan de blik en hun inschatting soms kleuren. Maar waar deze ouders ècht op vastlopen is naar mijn ervaring iets anders.... dat gaat over ouderschap, over hoe ze ouder moeten zijn na die breuk, samen of apart.

Ouder zijn na een scheiding is alleenstaand (solo) ouder zijn, terwijl je kind soms wel en soms niet bij jou verblijft. Voltijds ouders zijn in de helft (of nog minder) van de tijd. Het is ouder zijn waarbij je soms wel kan bepalen en beïnvloeden wat er met je kind gebeurt en soms van op een afstand moet toekijken en proberen verbinding te houden. Het is ouder zijn, terwijl het kind elders woont, op een plek of bij een persoon waarvan men denkt, weet of voelt dat het er verschillend is van wat men belangrijk vindt. Misschien zelfs niet veilig is. Omdat het soms ook voor een partner niet veilig was. Het is ouder zijn en beseffen dat een partner weg kon van die plek en die persoon, maar dat een kind ermee verbonden blijft, biologisch en bij wet. Het is voelen hoe anders het voor een volwassene is dan voor een kind. Het is zoeken naar hoe men zijn kind kan helpen. En soms niet weten hoe.

We moeten stoppen met dit een complexe scheiding te noemen. Die term legt te veel de focus op de scheiding tussen de ex partners. Hierdoor worden deze ouders verkeerd begrepen. De focus moet liggen op het ouderschap. Daar gaat het om. De relatie ouder kind is de relatie die blijft. Het ouderschap wordt veel complexer door de nieuwe context. Het is ouderschap dat men solo vormgeeft, parallel aan een andere ouder die het ouderschap ook solo vormgeeft. Soms op een gelijkaardige manier in goede verstandhouding en met goede afspraken. Soms heel erg verschillend, bijna tegenstrijdig aan de eigen waarden en normen.

Ouders over conflict met ex-partner

- Hulpverlening die geblokkeerd wordt door de andere ouder
- Ongunstig pedagogisch klimaat in gezin van ex-partner, psychische problemen of (een verleden van) intrafamiliaal geweld
- Niet naleven van de verblijfsregeling
- Contactbreuk omwille van manipulatie van de andere ouder

Kinderen over contactbreuk (Wiewauters & Emmery, 2016)

- Gebrek aan initiatief van de zijde van een ouder
- Jongere verbreekt zelf contact
- Verboden door de andere ouder
- Beslissing van de rechter



Responsabiliseren en ontschuldigen

E-LEARNING

ONDERSTEUNING BIJ SCHEIDING | VOOR PROFESSIONALS



Module 1. Sluit aan bij het perspectief van de cliënt.



Module 2. Breng het kindperspectief in beeld.



Module 3. Maak het conflict hanteerbaar.

Responsabiliseren? Voor wie? Door wie? Wanneer? Hoe?

In een eerste fase

- Psycho-educatie op maat van het gezin
- Analyseren van:
 - Fase van conflict
 - Primair inzetten op scheidingsproblematiek of op het stoppen van geweld (Scheiden zonder schade, 2022)

=> Bijschakelen

Continuïteit (bijv. bij volgende gezinstransities)

Responsabiliseren? Voor wie? Door wie? Wanneer? Hoe?

	Wie betrokken?					Situatie?	
	Eén ouder	Beide ouders	Netwerk	Kind	Groep	Laag/niet	(Hoog-)conflictueus
Bemiddeling		x				x	x
Psycho-educatie	x	x	x	x	x	x	x
SCHIP-aanpak		x				x	x
OuderschapsReorganisatieOverleg	x		x				x
Parallel Solo Ouderschap	x						x
ScheidingsATLAS		x			x	x	x
Kinderen uit de Knel		x	x	x	x		x
Hoogspanning in Huis (vormingsreeks)	x	x			x	x	
Een thuis in twee huizen (vormingsreeks)	x	x			x	x	
Veerkrachtig ouderschap na scheiding (vormingsreeks)	x	x			x	x	

Van responsabiliseren van ouders naar responsabiliseren van de samenleving

- Netwerk rondom scheidende ouders:
 - Ondersteunend naar kinderen
 - Perspectief van kinderen inbrengen en ouders ondersteunen i.p.v. conflict aanwakkeren
- Model van parallel solo-ouderschap als mogelijkheid
- Gerechtelijke procedures anders organiseren (vb. Familierechtbank Dinant, Gent en Antwerpen)
 - Verlaten van strijdmodel
 - Advocaten verlaten conflicttaal
 - Snellere en mondelinge procedure

Bronnen

- Declercq, S., Wiewauters, C., & Emmery, K. (2020). *E-learning pakket voor professionals bij scheiding*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee.
- Demir, Z. (2024). *Beleidsnota 2024-2029 Justitie, Handhaving en Bestuursrechtspraak*. Vlaams Parlement
- De Wever, B. (2025). *Federaal regeerakkoord 2025-2029*. De Kamer
- Emmery, K. (2025). *Gezinskabinet: de ondersteuning van alleenstaande ouders en samengestelde gezinnen*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee Hogeschool
- Genez, C. (2024). *Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029*. Vlaams Parlement.
- Kinderrechtencommissariaat (2023). *Meer gewicht aan kinderrechten in hoogconflictueuze scheidingen*. Advies van 2 mei 2023 aan de commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding.
- Scheiden zonder schade (2022). *Kansrijke elementen pilot Gezinsvertegenwoordiger*. Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Vereniging van Nederlandse gemeenten
- Ter Voert, M.J., & Geurts, T. (2013). *Evaluatie Ouderschapsplan. Een eerste verkenning*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Van Aar, J., Lenglet, M.J.E., & Torregrosa, L.D.R. (2022). *Evaluatie pilot gezinsvertegenwoordiger 'Scheiden zonder schade'*. Van Montfoort, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum.
- Van Leeuwen, K., Emmery, K. & Bastaits, K. (2023). *Gezinsenquête 2021: Samenwerken in de opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over de samenwerkingsrelatie met de huidige partner en met de eventuele ex-partner in de opvoeding van de kinderen*. www.gezinsenquête.be
- Wiewauters, C., Emmery, K. (2016). Parental Alienation Syndrome of contactbreuk. Waarom uit het oog niet uit het hart is. Kinderen verst(r)ikt in verbinding. *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 6 (2), 1-29.